

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Козацько-гетьманський період XVIII століття

РОБОЧА ПРОГРАМА

РІВНЕ – 2008

УДК: 94(477) „17” (07)
ББК: 63.3 (4 Укр) 46 р
Д-90

Доброчинська В.А. Історія України. Козацько-гетьманський період XVIII століття. Робоча програма. – Рівне: РДГУ, 2008. – 36 с.

Робоча програма призначена для студентів за напрямом 6.020302 „Історія”.

**Відповідальний
за випуск:**

Гайбонюк В.Д., кандидат історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України РДГУ

Рецензенти:

Заброварний Б.Й., кандидат історичних наук,
професор, завідувач кафедри давньої та нової історії
України Волинського національного університету імені
Лесі Українки;

Давидюк Р.П., кандидат історичних наук, доцент
кафедри історії України Рівненського державного
гуманітарного університету.

*Схвалено на засіданні кафедри історії України РДГУ
(протокол № 1 від 2 вересня 2008р.)*

Рекомендовано до друку історико-соціологічною секцією науково-методичної Ради РДГУ (протокол №)

*Друкується за рішенням науково-методичної Ради РДГУ
(протокол №2 від 12 листопада 2008 р.)*

© В. А. Доброчинська, 2008

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3.	Структура залікового кредиту	6
4.	Програма навчального курсу	8
	4.1. Модуль 1	8
	4.2. Модуль 2	10
	4.3. Модуль 3	12
5.	Рекомендована література	15
	5.1. Основна.....	15
	5.2. Додаткова	20

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис дисципліни „ Історія України” Козацько-гетьманський період XVIII століття

Курс II Семестр 4	Напря́м, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів Національних: ECTS: 3 Модулів: 3 Загальна кількість кредитів: 3 Загальна кількість годин: 108	0203 „Гуманітарні науки” Напря́м 6.020302 „Історія” Бакалавр	Лекції: 40 год. Практичні заняття: 20 год. Самостійна робота: 40 год. Індивідуальна робота: 8 год. Вид контролю: екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„Історія України” є базовою дисципліною для студентів напрямку „Історія”. Навчальний курс продовжує виклад історичних подій ранньої нової доби й охоплює козацько-гетьманський період XVIII ст.

Мета навчальної дисципліни – комплексний аналіз суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного розвитку українських земель XVIII ст. в контексті світової історії.

Важлива увага звертається на вивчення діяльності та усвідомлення ролі найвизначніших політичних, військових і культурних діячів, які залишили помітний слід у вітчизняній історії.

Вивчення курсу дозволить майбутнім фахівцям-історикам використовувати історичні знання як загальнометодичну базу та застосовувати їх у науковій та практичній діяльності.

Для реалізації поставленої мети виокремлені **завдання**:

- поглиблене вивчення історичного минулого України;
- з’ясування найістотніших закономірностей історичного розвитку та встановлення причинно-наслідкових зв’язків історичних подій;
- критичне осмислення та обґрунтування подій та діяльності історичних осіб;
- впровадження новітніх здобутків українських і зарубіжних істориків;
- синтез історіографічних надбань вчених різних історичних шкіл та періодів;
- формулювання власної обґрунтованої думки щодо історичних подій та явищ;
- формування національної свідомості та патріотичних переконань.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ „Історія України”

МОДУЛЬ І. Козацько-гетьманський період XVIII століття				
Змістовий модуль І. Гетьманщина у 1708-1734 рр.				
Тема	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Інд.
Тема 1-2. Перша українська політична еміграція. Гетьман Пилип Орлик (1709-1742).	4 год.	2 год.	2 год.	2 год.
Тема 3-4 . Гетьманування І. Скоропадського (1708-1722).	4 год.	2 год.	2 год.	
Тема 5. Наступ царизму на знищення автономії Гетьманщини (1722-1727).	2 год.		4 год.	
Тема 6. Гетьманування Данила Апостола (1727-1734).	2 год.	2 год.	4 год.	
Кількість годин за І модулем	12 год.	6 год.	12 год.	2 год.
Змістовий модуль II. Лівобережна Україна у 1734-1764 рр.				
Тема 7. Правління гетьманського уряду (1734-1750).	2 год.		2 год.	
Тема 8. Нова (Підпільненська) Січ (1734-1775)	2 год.	2 год.	4 год.	
Тема 9. Культурна спадщина України першої половини XVIII ст.	2 год.	2 год.		
Тема 10. Кирило Розумовський – останній гетьман України.	2 год.		4 год.	2 год.
Кількість годин за II модулем	8 год.	4 год.	10 год.	2 год.

Змістовий модуль III. Правобережна Україна, Гетьманщина, Слобідська Україна, Південна Україна та Крим до кінця XVIII ст.				
Тема 11-12. Гайдамацький рух. Коліїщина.	4 год.	2 год.	2 год.	
Тема 13. Слобідська Україна у XVIII ст.	2 год.		2 год.	2 год.
Тема 14-15. Ліквідація гетьманства та Запорозької Січі.	4 год.	2 год.	2 год.	
Тема 16. Кримське ханство у XVIII ст.	2 год.		4 год.	
Тема 17-18. Соціально- економічний розвиток України XVIII ст.	4 год.	2 год.	2 год.	
Тема 19. Духовно-релігійне життя в Україні у XVIII ст.	2 год.	2 год.	4 год.	
Тема 20. Культурний розвиток України II пол. XVIII ст.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год
Кількість годин за III модулем	20год.	10 год.	18 год	4
Всього годин	40 год.	20 год.	40 год	8
	108 год.			

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Програма побудована за модульним принципом. Кожен із модулів є логічно завершеною часткою системи знань та вмінь, визначених у якості необхідних для формування фахівця.

4.1. МОДУЛЬ 1 (32 год.) Гетьманщина у 1708–1734 рр.

Наслідки Полтавської битви для України. Еміграція гетьмана І. Мазепи до Бендер. Смерть І. Мазепи. Перебування мазепинців у вигнанні. Вибори гетьмана: П. Орлик, А. Войнаровський, Д. Горленко. Боротьба за мазепинську спадщину. „Бендерська комісія” 1709 р. Обрання П. Орлика гетьманом. Ухвалення 1710 р. „Пактів і конституції законів і Вольностей Війська Запорозького”. Політико-правова та історична оцінка першої української Конституції. Угоди еміграційного уряду зі шведським королем Карлом XII, кримським ханом і турецьким султаном. Похід П. Орлика на Правобережжя. Прутський мирний договір 1711 р. Боротьба української політичної еміграції за створення антимосковської коаліції й визволення України. Смерть гетьмана-емігранта П. Орлика. Діяльність Григора Орлика. Поразка мазепинців.

Формування суспільно-політичних поглядів та службової кар’єри І. Скоропадського. Взаємини І. Мазепи та І. Скоропадського. Батуринська трагедія. Обрання І. Скоропадського гетьманом. Полтавська битва. Решетилівські статті. Обмеження української автономії. Призначення царського резидента при гетьманові. Глухів – нова гетьманська резиденція. Адміністративно-територіальні зміни. Створення Київської та Азовської губерній. Репресивний режим Петра І в Україні. Обмеження державницької діяльності І. Скоропадського. Гальмування економічного розвитку Гетьманщини. Заходи Петра І щодо української економіки. Взаємини І. Скоропадського і запорожців. Маніфест Петра І про ліквідацію Чортомлицької Січі 1709 р. Репресії проти козацтва. Руйнація української культури. Смерть гетьмана. Історична оцінка діяльності І. Скоропадського.

Українсько-російські взаємини у першій чверті XVIII ст. Нищення російським царизмом української автономії. Створення першої Малоросійської колегії, її мета та повноваження. Призначення П. Полуботка наказним гетьманом. Формування суспільно-політичних поглядів П. Полуботка. Виконання гетьманських повноважень. Боротьба козацької старшини за розширення автономії Гетьманщини: І. Чарниш, С. Савич, Д. Апостол, В. Жураківський, Я. Лизогуб, Д. Володківський. Коломацькі чолобитні статті 1723 р. Ув'язнення П. Полуботка та ін. Смерть наказного гетьмана у Петропавлівській фортеці 1724 р. Діяльність Малоросійської колегії. Підрив продуктивних сил та економічне виснаження Гетьманщини. Смерть Катерини І. Царювання Петра ІІ. Ліквідація Малоросійської колегії.

Російсько-українські відносини другої чверті XVIII ст. Відновлення інституту гетьманату. Д. Апостол – гетьман України. Формування суспільно-політичних поглядів та етапи кар'єри Д. Апостола. Обрання Д. Апостола миргородським полковником 1682 р., його військова та політична діяльність. Стосунки Д. Апостола та І. Мазепи. Державотворча діяльність гетьмана. Призупинення поглинення російським централізмом української автономії. Боротьба гетьмана за відновлення прав Гетьманщини. „Статейні пункти про нужди Малоросії”. Затвердження Верховною таємною радою „Рішительних пунктів” 1728 р. Налагодження роботи українського судочинства. Господарський розвиток Гетьманщини. Розвиток системи шкільництва. Смерть Д. Апостола. Історична оцінка гетьманування Д. Апостола.

4.2. МОДУЛЬ 2 (24 год.)

Лівобережна Україна у 1734–1764 рр.

Заборона російським урядом обрання гетьмана. Створення „Правління генеральної військової канцелярії” (Правління гетьманського уряду). Склад уряду: О. Шаховський, А. Борятинський, В. Гур’єв, М. Забіла, А. Марков, Ф. Лисенко. Наступ російського царизму на українську автономію. Репресивний режим Анни Іоанівни (1730–1740). Діяльність „Тайної канцелярії”. Скорочення російським урядом реєстру козацького війська 1735 р. Виборні козаки та підпомічники. Участь українського козацтва в російсько-турецькій війні 1735–1739 рр. Наслідки воєнної кампанії для України. Занепад господарського життя. Зміна політики російського уряду щодо України за царювання Єлизавети Петрівни (1741–1761). Одруження Єлизавети з О. Розумовським 1742 р. Укладення „зводу” українських законів „Права по которым судится малороссийский народ” 1743 р. Перебування Єлизавети в Україні. Петиція козацької старшини. Указ про відновлення гетьманства в Україні.

Перехід запорожців під російську протекцію. Заснування Нової Січі 1734 р. Устрій Січі. Адміністративно-територіальна система: Протовчанська, Орельська, Самарська, Кальміюська, Прогноїнська, Бугогардівська, Інгульська, Кодацька. Запровадження паспортного контролю. Особливості запорозької паспортної системи та її значення. Економічний розвиток Нової Січі. Зимівник – основна форма землеволодіння. Соціальне розшарування козацтва. П. Калнишевський, І. Глоба. Повстання на Запорозжі. Політика російського уряду щодо запорозьких козаків.

Політичне тло розвитку культури України I пол. XVIII ст. Розвиток освіти. Києво-Могилянська академія – головний осередок науки. Книговидавництво. Розвиток літератури. Козацькі літописи: Літопис Самовидця, Літопис Григорія Грабянки, Літопис Самійла Величка. Мемуарна література: „Дневник” Петра Апостола (1725-1727), „Дневник” Якова Марковича (1735-1740). Розвиток архітектури. Особливості козацького бароко. Преображенська церква у Великих Сорочинцях (1732), Хрестоводвиженський собор у Полтаві (1709), церква Катерини у Чернігові (1716). Досягнення українських митців у галузі образотворчого мистецтва: О. Тарасевич, Л. Тарасевич, І. Руткович.

Відродження інституту гетьманства 1747 р. Вибори гетьмана 1750 р. Життєвий шлях К. Розумовського. Відновлення самостійних дій державно-адміністративних органів Гетьманщини. Зміцнення політичної автономії. Наступ російського царизму на українську державність. Судова реформа 1760 р. Запровадження земських, підкоморських, гродських судів. Реформування армії. Заходи в освітній сфері. Участь К. Розумовського у дворцовому перевороті Катерини II. Спроби запровадження спадкового гетьманства. Старшинська рада 1763 р. Усунення К. Розумовського від влади. Ліквідація гетьманства 1764 р. Оцінка діяльності гетьмана К. Розумовського.

4.3. МОДУЛЬ 3 (52 год.)

Правобережна Україна, Гетьманщина, Слобідська Україна, Південна Україна та Крим до кінця XVIII ст.

Суспільно-політичне становище Правобережної України у першій третині XVIII ст. Політика колонізації та латинізації. Посилення економічного гніту. Розгортання гайдамацького руху: причини, мета та форми боротьби. Повстання 1734 р. під проводом Верлана. Перебіг повстання 1750 р. Територіальні межі гайдамацького руху. Посилення національно-релігійного гніту. Барська конфедерація 1768 р. Репресії православних Правобережжя. Підготовка повстання. Діяльність ігумена Мотронинського монастиря Мелхіседека Значко-Яворського. Повстання 1768 р. під проводом полковника Максима Залізняка. Перехід сотника Івана Гонти на бік повсталих. Здобуття Умані та запровадження козацького ладу. Придушення Коліївщини. Історичне значення гайдамацького руху.

Історичні умови заселення Слобожанщини. Формування слобідських територіально-адміністративних полків. Острогозька, Харківська, Сумська, Охтирська, Ізюмська полкові округи. Особливості політичного устрою. Обмеження царським урядом козацької автономії. Підпорядкування козацьких збройних сил білгородському воєводі. Соціальна структура населення Слобідської України. Охоронна служба козацтва. Участь слобідського козацтва у військових кампаніях Російської імперії. Мілітаризація Слобожанщини. Підрив російською владою економічного добробуту краю. Соціально-економічний розвиток Слобідської України. Розвиток сільського господарства та ремесел. Місцеві промисли. Розвиток торгівлі. Скасування полкового козацького устрою 1765 р.

Ліквідація гетьманства. Створення другої Малоросійської колегії. Губернаторське правління П. Румянцева. Діяльність Малоросійської колегії. Проведення 1765-1767 рр. ревізії господарства Гетьманщини. Ліквідація Генеральної військової канцелярії та Генерального військового суду. Участь українського козацтва у російсько-турецькій війні 1768-1774 рр. Умови Кючук-Кайнарджійського мирного договору 1774 р. Запорозька Січ –

самостійний політичний чинник. Обрання П. Калнишевського кошовим отаманом Запорозької Січі. Політична та меценатська діяльність П. Калнишевського. Знищення російськими військами Запорозької Січі 1775 р. Ув'язнення П. Калнишевського у Соловецькому монастирі. Скасування 1765 р. козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація адміністративно-територіального устрою на землях Гетьманщини у 1781 р. Створення Малоросійського генерал-губернаторства. Запровадження у 1783 р. на Лівобережній та Слобідській Україні кріпацтва. Ліквідація 1783 р. козацького війська.

Політичний розвиток Криму. Встановлення ханської влади. Васальна залежність Кримського ханства від Османської Туреччини 1475 р. відносини Кримського ханства і Османської імперії. Розпад орди Малі Ногаї: Білгородська (Буджакська), Єдисанська (Очаківська), Єдичкульська, Джамбуїлуцька (Перекопська). Соціально-політична структура Кримського ханату. Економічний розвиток. Формування торгово-ремісничих центрів у містах. Центри работоргівлі. Російсько-турецька війна 1768-1774 рр. Умови Кючук-Кайнаджійського миру: приєднання Причорномор'я до Росії. Проголошення незалежності Криму від Туреччини. Включення Криму до складу Росії 1783 р.

Особливості регіонального розвитку економіки українських земель у XVIII ст. Сільське господарство – основа економічного розвитку України. Розвиток економіки Гетьманщини. Зернове господарство. Вирощування технічних культур. Тваринництво. Розвиток суконних мануфактур та папірень. Спадкове та рангове старшинське землеволодіння. Активізація економічних зв'язків українських земель у XVIII ст. Економіка Слобідської України. Сільськогосподарське виробництво. Садівництво. Розвиток промислів: винокуріння, дегтярства, бджільництва. Мануфактурне виробництво. Господарський розвиток Запорозької Січі. Землеробство та скотарство. Зимівник – основна форма землеволодіння. Фермерське господарство. Ремесла та промисли. Форми землеволодіння на Правобережжі. Розвиток сільського господарства. Фільварково-панщина система. Розвиток торгівлі. Ярмарки. Купецтво та чумацтво. Торговельні шляхи. Водні та сухопутні комунікації. Місцеві, міжнародні та міжрегіональні торговельні шляхи. Митна система в українських землях. Митні

тарифи Гетьманщини. Митна система Речі Посполитої. Об'єднання грошової системи Росії і України. Запровадження кріпацтва на Лівобережжі та Слобожанщині 1783 р.

Особливості культурного життя України II пол. XVIII ст. Розвиток освіти. Києво-Могилянська академія – освітній та науковий центр України. Розвиток природничих знань: Нестор Амбодик-Максимович (1743–1812), Данило Самойлович (1742–1805). Філософська та літературна спадщина Г. Сковороди: „Начальная дверь ко христiанскому добронравiю”, „Симфония, нареченная Книга Асхань о познании самого себе”, „Разговор, называемый алфавит или буквар мира”, „Сад божественных пiсень”, „Байки харьковскiя”. Музичне мистецтво. Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський. Особливості архітектури. Собор св. Юра у Львові (1747–1762, Бернанд Меретин), Успенський собор Почаївської лаври (60–70-рр.). Діяльність І. Григоровича-Барського та С. Ковніра. Майстри образотворчого мистецтва: Лука Долинський, В. Боровиковський, Д. Левицький, А. Лосенко, Сисой Шалматов, Йоган Пінзель. Церковне життя в Україні у XVIII ст. Українська православна церква у складі Російської церкви. Становище православної церкви на Правобережній Україні. Католицька та греко-католицька церква.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

Монографічні та довідникові видання

1. Антонович В. Що принесла Україні унія: Стан української православної церкви від пол. XVII до кін. XVIII ст. – К., 1991. – 131 с.
2. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.: іл.
3. Апанович О. М. Збройні сили України першої половини XVIII ст. – Дніпропетровськ: Січ, 2004. – 229 с.
4. Борщак І. Мазепа – людина й історичний діяч / Важкий шлях: перша половина XVIII ст. / Упоряд. і авт. передм. В. М. Горобець; Ред. кол. В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Україна, 2002. – С. 227–251. – (Історія України в прозових творах і документах).
5. Видатні постаті в історії України (IX – XIX): Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: Довід. вид. / В. І. Гусев (кер. кол. авт.), В. П. Дрожжин, Ю. О. Камінцев, О. Г. Сокирко, В. І. Червінський. – К.: Вища шк., 2002. – 359 с.: іл.
6. Винар Любомир Роман. Козацька Україна / Вибрані праці / Ред. В. Степанков, упоряд. А. Атаманенко.– Київ – Львів – Нью-Йорк – Париж, 2003. – 677 с.; іл.
7. Володарі гетьманської булави: Історичні портрети. – К.: Варта, 1995. – 560 с.
8. Гуржій І. Українська козацька держава в другій половині XVII –XVIII ст.: Кордони, населення, право. – К., 1996.
9. Гуржій О. Іван Скоропадський / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 359–366.
10. Гуржій О. І. Іван Скоропадський. – К.: ВД „Альтернативи”, 2004. – 312 с.; іл.
11. Гуржій О. Олекса Довбуш / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.) – К.: Україна, 2000. – С. 235 – 242.
12. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна / Україна кризь віки: в 15 т. – К., 1999. – Т. 8.

13. Гуржій О. Український хутір XV – XVIII ст.: Історичний нарис / Відп. ред. В. А. Смолій. – К.: Ін-т історії НАН України, 2007. – 82 с.
14. Дорошенко Д. І. Нарис історії України в 2-х томах. Т. II. (Від половини XVII століття). – К.: Глобус, 1992. – 349 с.
15. Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.) – К.: Україна, 2000. – 302 с.: іл.
16. Ілюстрована енциклопедія історії України в трьох томах. – К.: Спалах, 2004. – Т. 1: (від найдавнішого часу до кінця 18 ст.). – 216 с.: іл.
17. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. – Т. 1. – 800 с.: іл.
18. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2007. – Т. 2. – 724 с.: іл.
19. Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини. 1760 – 1830. – К.: Основи, 1996. – 317 с.
20. Кресін О. Мазепинці. – К.: ПБП „Фотовідеосервіс”, 1994. – 110 с.
21. Кресін О. В. Політико-правова спадщина української політичної еміграції першої половини XVIII століття. – К., Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 468 с.
22. Крип'якевич І. Історія України. – Львів: Світ, 1990. – 520 с.
23. Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. та ін. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років XX ст.). – Л.:Світ, 1992. – 712 с.
24. Мезько-Оглоблин О. Люди Старої України. – Острог-Нью Йорк, 2000. – 454 с.
25. Мельник Л. Гетьманщина першої чверті XVIII століття. – К., 1997.
26. Панашенко В. В. Соціальна еліта Гетьманщини (друга половина XVII – XVIII ст.). – К., 1995. – 212 с.
27. Панашенко В. В. Полкове управління в Україні (середина XVII – XVIII ст.). – К., 1997. – 74 с.

28. Різниченко В. Пилип Орлик. (Гетьман-Емігрант). Його життя й діяльність. (З нагоди 175 роковин з часу його смерті). – Репринт. Вид. 1918 р. – К., 1991. – 48 с.
29. Смолій В., Степанков В. Українська державна ідея XVII–XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації. – К., 1997.
30. Смолій В., Степанков В. Правобережна Україна у другій половині XVII–XVIII століть: проблеми державотворення. – К.: Ін-т історії України, 1993. – 71 с.
31. Смолка А. Соціально-економічна думка та політика в Україні XVII–початку XVIII ст.– К., 1996.
32. Струкевич О. К. Україна-Гетьманщина та Російська імперія протягом 50-80-х рр. XVIII ст. (політико-адміністративний аспект проблеми). – К.: Інститут історії України НАН України, 1996. – 100 с.
33. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. – К.: Либідь, 1994. – 240 с.
34. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2003. – 184 с.: іл.
35. Чухліб Т. В. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648–1714 рр. – К.: Арістей, 2005. – 640 с.
36. Чухліб Т. В. Пилип Орлик. – К., 2008 – 64 с.
37. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К., 1993. – Т. 3. – 556 с.
38. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.
39. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України.– К.: Критика, 2006. – 584 с: іл.

Підручники

40. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студ. вузів. – К.: Академія, 2007. – 687 с.
41. Борисенко В. Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ ст.: Навч. посібник для студентів вузів. – К.: Либідь, 1996. – 615 с.
42. Вівчарик М. М. Україна: від етносу до нації: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Вища школа, 2004. – 239 с.
43. Гончарук П. С. Історія України: з давніх часів до початку ХХ століття: Курс лекцій: К.: Київ. славіст. ун-т, 2004. – 524 с.
44. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К.: Наукова думка, 2002. – 544 с.
45. Історія України / В. Баран, Л. Войтович, Я. Грицак та ін. – 4 вид. – Л.: Світ, 2003. – 520 с.
46. Історія України: Навч.-метод. посіб. для семінар. занять / В. М. Литвин, А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін. За ред. В. М. Литвина – К.: Знання, 2006. – 607 с.
47. Історія України від найдавніших часів до наших днів: Навч. посібник для студ. вузів / Ю. І. Макар, Б. Ф. Біленький, А. П. Коцур та ін. – Чернівці, 1998. – 335 с.
48. Історія України: Навч. посіб. / В. М. Литвин, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко – К.: Знання-Прес, 2002. – 670 с.
49. Історія України: Навч. посіб. / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін. Під заг. ред. В. А. Смоля – К.: Альтернативи, 2002. – 472 с.
50. Король В. Ю. Історія України: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Академія, 2005. – 494 с.
51. Лановик Б. Д. та ін. Історія України: Навч. Посібник для студ. – К.: Знання, 2000. – 574 с.
52. Лановик Б. Ілюстрована історія України: Короткий курс лекцій для студ. вищ. закладів освіти. – Т.: Джура, 2003. – 428 с.
53. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія світу і України. – К., 1997. – 480 с.
54. Литвин В. М. Історія України (у 3-х томах). – Т. І. З найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. – К., Видавничий дім „Альтернативи”, 2003. – 864 с.
55. Литвин В. М. Історія України: Підручник. – К.: Наук. думка, 2006. – 727 с.

56. Литвин В. М. Історія України. – К., „Видавництво „Наукова думка” НАН України”, 2008. – 813 с.
57. Полянський О. А. Курс лекцій з історії України. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – 191 с.
58. Овсій І. О. Зовнішня політика України: (Від давніх часів до 1944 року). – К.: Либідь, 2002. – 242 с.
59. Остафійчук В. Ф. Історія України: Сучасне бачення: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 352 с.
60. Савченко Н. М. Історія України: модульний курс: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К., 2006. – 543 с.
61. Семененко В. І., Радченко Л. О. Історія України з прадавніх часів до сьогодення: Навч. посібник.– Х.: Торсінг, 2003. – 480 с.
62. Терещенко Ю. І. Історія України від найдавніших часів до утвердження незалежної держави. – К.: Генеза, 2003. – 158 с.
63. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навч. посібник для вузів / Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко. – К.: Генеза, 1994. – 368 с.

5.2 Додаткова

64. Антонович В. Б. Уманський сотник Иван Гонта (1768 г.) // Український історичний журнал. – 1996. – № 3. – С. 151–154.
65. Апанович О. М. Урядові службовці Гетьманщини – українська інтелігенція XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1997. – № . – С. 92 – 98.
66. Апанович О. М. Чортомлицька Запорізька Січ: До 345 річниці заснування. – К.: Укр. козацтво, 1998. – 80 с.
67. Аркас М. Історія України-Русі. – К.: Виша шк., 1993. – 414 с.: іл.
68. Войцехівська І. Феофан Прокопович / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 354–359.
69. Волошин Ю. Поселення російських старообрядців на території Гетьманщини у XVIII ст.: історіографія проблеми // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 68– 80.
70. Гедзьо А. В. Переселення греків з Криму до Приазов'я у 1778 р. // Український історичний журнал. – 2001. – № 1. – С. 73– 84.
71. Герасименко Н. Данило Апостол / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 338–345.
72. Герасименко Н. О. Данило Апостол – гетьман Лівобережної України (1927–1934) // Український історичний журнал. – 1992. – № 3. – С. 92 – 102.
73. Гетьмани України: Історичні портрети. Зб.: / Упоряд. Журн. „Україна”. – К., 1991. – 216 с.
74. Горобець В. Павло Полуботок / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 215 – 224.
75. Горобець В. Данило Апостол / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.) – К.: Україна, 2000. – С. 225 – 234.

76. Горобець В., Струкевич О. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII–XVIII ст.: тенденції, характер, етапи // Український історичний журнал. – 1997. – № 1. – С. 22 – 43.
77. Горобець В., Чухліб Т. Незнайома Кліо. Таємниці, казуси і курйози української історії. Козацька доба. – К.: Наукова думка, 2004. – 309 с.
78. Грушевський М. Ілюстрована історія України / Репринт. вид. 1913 р. – К., 1992. – 524 с.
79. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. – К.: Освіта, 1992. – 191 с.
80. Гнезділов О. Ф. Заселення російськими та українськими селянами Криму в кінці XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1987. – № 6. – С. 103 – 107.
81. Гуржій О. Інтелектуальна еліта Гетьманщини в країнах Західної Європи, Азії та Америки в контексті культурно-релігійних і політичних контактів // Київська старовина. – 2003. – № 2. – С. 22 – 30.
82. Гуржій О. І. Купецький стан на Лівобережній і Слобідській Україні в другій половині XVII – XVIII ст.: проблеми становлення та розвитку // Український історичний журнал. – 2004. – № 3. – С. 3 – 21.
83. Гуржій О. І. Іван Скоропадський // Український історичний журнал. – 1998. – № 6. – С. 77–90.
84. Данилюк П. Г. Барська конфедерація: хід та наслідки // Український історичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 134 – 145.
85. Даниш М. Українські студенти в Братиславському лицейі у XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1991. – № 3. – С. 62 – 68.
86. Дашкевич Я. Р. Василь Капніст – український політичний діяч // Український історичний журнал. – 1991. – № 7. – С. 78 – 82.
87. Довідник з історії України (А – Я): Посібн. Для серед. Загальноосв. Навч. зал. / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – 2-ге вид., дооп. і доповн. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
88. Дорошенко Д. Історія України. – К.: Освіта, 1993. – 238 с.: іл.
89. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2003. – Т. 1: А – В. – 2003. – 688 с.: іл.

90. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2004. – Т. 2: Г – Д. – 2004. – 528 с.: іл.
91. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2005. – Т. 3: Е – Й. – 2005. – 672 с.: іл.
92. Енциклопедія історії України: У 8 т. / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2007. – Т. 4: Ка – Ком. – 2007. – 528 с.: іл.
93. Ємельчик С. Василь Капніст / Історія України в особах: ІХ–ХVІІІ ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 387 – 394.
94. Замлинський В. Пилип Орлик / Історія України в особах: ІХ–ХVІІІ ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 345–354.
95. Запорожці: До історії козацької культури / Упорядк. тексту, передм. І. Кравченка. – К.: Мистецтво, 1993. – 400 с.: іл.
96. Зінченко А. Л. З історії селянського руху на Правобережній Україні у ХVІІІ – першій половині ХІХ ст. // Український історичний журнал. – 1991. – № 1. – С. 36– 45.
97. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В. М. Литвин, В. І. Гусев, А. Г. Слюсаренко та ін. – К.: Вища шк., 2002. – 430 с.
98. Кагамлик С. Р. Роль Київської Академії в зміцненні культурно-освітніх зв'язків українських земель у ХVІІІ ст. // Український історичний журнал. – 1991. – № 3. – С. 55 – 62.
99. Кащенко А. Оповідання про славне Військо Запорозьке низове. – Дніпропетровськ „Січ”. – 2001. – 493 с.
100. Козацтво, народжене на Одещині: [36.] / Авт. упоряд. О. С. Олійників: Одеса: Маяк, 2001. – 150 с.
101. Козацькі Січі (нариси з історії українського козацтва ХVІ – ХІХ ст.). – К.-Запоріжжя. – 1998. – 252 с.
102. Коліївщина.1768. Матеріали ювілейної наукової сесії, присвяченої 200-річчю повстання. – К.: Наук. думка, 1970. – 185 с.
103. Колотило Т. Гайдамацька Коліївщина і Шевченкова поема: урок історії українського народу ХVІІІ ст. та його тлумачення // Київська старовина. – 2005. – № 2. – С. 75 – 80.

104. Кондрацький А. А. Поляки на Україні в X – XIX ст. // Український історичний журнал. – 1991. – № 12. – С. 83 – 96.
105. Кресін О. В. „Пакти й Конституції законів і вольностей Запорізького Війська...” 1710 р. // Український історичний журнал. – 2005. – № 2. – С. 192 – 203.
106. Кришталович У. Рукописні карти Галичини XVIII століття // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Т. ССXL. – Л., 2000. – С. 416 – 437.
107. Крупницький Б. Гетьман Мазепа та його доба / Передмова В. М. Горобця. – К.: Україна, 2001. – 240 с.: іл.
108. Крупницький Б. Гетьман Пилип Орлик / Важкий шлях: перша половина XVIII ст. / Упоряд. і авт. передм. В. М. Горобець; Ред. кол. В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Україна, 2002. – С. 251 – 300.
109. Кузьмук О. Межигірський монастир і Запорозька Січ // Київська старовина. – 2003. – № 3. – С. 21 – 44.
110. Кулинич І. М. Як і коли з'явилися шведські колонії в Південній Україні // Український історичний журнал. – 1995. – № 1. – С. 118 – 121.
111. Ластовський В. Оцінка діяльності ігумена М. Значко-Яворського в історіографії // Український історичний журнал. – 2004. – № 12. – С. 43 – 54.
112. Ластовський В. В. Історія православної церкви в Україні наприкінці XVII – у XVIII ст.: історіографічні аспекти: Монографія. – Логос, 2006. – 278 с.
113. Лиман І. І. Церква в духовному світі Запорозького козацтва. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 2. – 61 с.
114. Літопис Самовидця. – К.: Наук. думка, 1971. – 204 с.
115. Ліцоєва О. Офіційні та неофіційні митні тарифи Гетьманщини першої половини XVIII ст. // Київська старовина. – 2003. – № 4. – С. 88 – 96.
116. Лобко Н. Матеріали Генерального опису Лівобережної України (1765 – 1769 рр.) як генеалогічне джерело // Український історичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 60 – 68.
117. Мазепа: Збірник / Передм., упорядк. тексту й іл., комент. Ю. І. Іванченка. – К.: Мис-во, 1993. – 240 с.
118. Маслійчук В. „Шляхетськість” Слобідсько-Української козацької старшини другої половини XVII – XVIII століть (ономастика,

- геральдика, генеалогія) // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Т. ССXL. – Л., 2000. – С. 236 – 246.
119. Маслійчук В. Козацька старшина слобідських полків XVII – XVIII ст.: „Родинний клан” та досягнення соціального статусу // Київська старовина. – 2003. – № 1. – С. 42 – 58.
 120. Матях В. Феофан Прокопович / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 203 – 214.
 121. Матях В. Мелхиседек Значко-Яворський / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 243 – 250.
 122. Матях В. Василь Капніст / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 287 – 294.
 123. Матях В. М. Історія українського козацтва в публікаціях журналу „Киевская старина” // Український історичний журнал. – 1992. – № 9. – С. 26 – 36.
 124. Мельник Л. Г. Маєтності та скарби Полуботків // Український історичний журнал. – 2000. – № 5. – С. 57 – 68.
 125. Мельник Л. Г. Правління гетьманського уряду (1733–1735) // Український історичний журнал. – 2001. – № 5. – С. 81 – 91.
 126. Мельник Л. Г. Українсько-турецькі взаємовідносини і політичні проекти П. Орлика // Український історичний журнал. – 1997. – № 6. – С. 24 – 34.
 127. Мельник Л. Г. Склад депутації від України до Комісії по укладанню нового „Уложення” 1767–1768 рр. // Український історичний журнал. – 1999. – № 2. – С. 105 – 113.
 128. Мельник Л. Г. Участь українського козацтва в російсько-турецькій війні 1735–1739 рр. // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 75 – 84.
 129. Михальчук П. Термінологічний і хронологічний довідник з історії України. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 192 с.
 130. Мірущенко О. Економічний розвиток Війська Запорізького в роки російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр. // Київська старовина. – 2005. – № 3. – С. 128 – 143.
 131. Муляр А. М. Міграційні процеси на Правобережній Україні в кінці XVII – на початку XVIII ст. // Український історичний журнал. – 2000. – № 2. – С. 94 – 101.

132. Овсінський Ю. Книги розпоряджень Міхала Жевуського адміністрації маєтків у Подільському і Волинському воеводствах (30-70-ті роки XVIII століття) // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Т. ССXL. – Л., 2000. – С. 53 – 72.
133. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. – К, 1992. – 141 с.: іл.
134. Олійник О. Л. Ще раз про причини ліквідації Запорозької Січі // Український історичний журнал. – 1992. – № 2. – С. 33 – 39.
135. Олійник О. Л. Про локалізацію запорозьких зимівників // Український історичний журнал. – 1992. – № 10 – 11. – С. 123 – 126.
136. Орлик П. Конституція, маніфести та літературна спадщина: Вибрані твори. – К.: МАУП, 2006. – 736 с.
137. Павленко С. Іван Мазепа як будівничий української культури. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005. – 238 с.
138. Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. – К.: Видавничий дім „КМ Академія”, 2004. – 602 с.
139. Палієнко М. Григорій Полетика / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 374 – 377.
140. Панашенко В. Кирило Розумовський / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 366–371.
141. Панашенко В. Григорій Сковорода / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 377 – 381.
142. Петренко І. Шлюбно-сімейні відносини населення Гетьманщини (XVIII ст.) на сторінках часопису „Киевская старина” // Український історичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 14 – 20.
143. Пірко В., Стешенко Н. Історія Донеччини XVI–XVIII ст. у сучасній українській історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1.– С.163 – 166.

144. Пилипенко С. М. Зовнішня торгівля Кримського ханства у 40-70-ті роки XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1996. – № 6. – С. 91 – 100.
145. Плетецький С. Ф. Паспортна система Нової Січі // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 24 – 37.
146. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х томах. Т. II. Від середини XVII століття до 1923 року. – К.: Либідь, 1992. – 608 с.
147. Полководці Війська Запорізького: Історичні портрети. – Видавничий дім „КМ Академія”, 1998. – Кн. I. – 400 с.
148. Попельницька О. Найбільші землевласники і підприємці київського Подолу XVII – XVIII ст.: історико-топографічний та генеалогічний аспекти // Київська старовина. – 2002. – № 3. – С. 3 – 31.
149. Прицак О. Конституція Пилипа Орлика // Перша Конституція України гетьмана Пилипа Орлика. 1710 рік. – К., 1994.
150. Пришляк В. Українська автономія і російський централізм на початку гетьманування Данила Апостола („Пункти статейні” про нужди Малоросії) та „Рішительні пункти” 1728 р. / II Міжн. наук. конгрес укр. іст. „Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”. Кам’янець-Подільський, 17–18 вересня 2003 р.: Доповіді та повідомлення: Редактори: Л. Винар, О. Завальнюк. – Кам’янець-Подільський; Київ; Нью-Йорк; Острог: Вид-во На УОА, 2007. – Т. 3. – С. 171 – 176.
151. Пришляк В. До питання про торговельні комунікації і митні системи українських земель першої половини XVIII століття // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Т. CCXL. – Л., 2000. – С. 377 – 395.
152. Прокоп’юк О. Компетенція Київської духовної консисторії (1721 – 1786) // Київська старовина. – 2005. – № 1. – С. 60 – 79.
153. Путро О. І. До питання про форми власності на землю українського козацтва // Український історичний журнал. – 1992. – № 2. – С. 64 – 69.
154. Путро О. І. Гетьман України Кирило Розумовський (нові штрихи до соціально-політичного портрета) // Український історичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 105 – 118.
155. Ричка В. М. Гонти і уманська бійня 1768 р. в оцінці В. Б. Антоновича // Український історичний журнал. – 1993. – № 9. – С. 71.

156. Русина О., Горобець В., Чухліб Т. Незнайомі Клію. Українська історія в таємницях і курйозах XV – XVIII ст. – К.: Наукова думка, 2002. – 310 с.
157. Самойленко С. Книжкові зібрання у Ніжині в XVII – XVIII ст. // Київська старовина. – 2002. – № 2. – С. 65 – 69.
158. Сапухіна Л. П. Полуботківські архіви і Сумщина // Український історичний журнал. – 1992. – № 3. – С. 136 – 145.
159. Січинський В. Доба гетьмана Івана Мазепи очима чужинців / Важкий шлях: перша половина XVIII ст. / Упоряд. і авт. передм. В. М. Горобець; Ред. кол. В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Україна, 2002. – С. 301 – 327.
160. Сергієнко Г. Я. Правобережна Україна: відродження козацької державності й визвольний рух проти панування Речі Посполитої (80-90-ті рр. XVII – початок XVIII ст.). // Український історичний журнал. – 1996. – № 3. – С. 105 – 119.
161. Ситий І. Печатки вищих церковних інституцій і монастирів Східної України XVII – XVIII століть. Спроба опису // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Т. ССXL. – Л., 2000. – С. 278 – 283.
162. Сироткін В. М. Общинні поземельні відносини у звичаєвому праві Лівобережної України (друга половина XVII – XVIII ст.) // Український історичний журнал. – 1987. – № 6. – С. 111 – 119.
163. Смолій В. А. Деякі дискусійні питання історії Коліївщини (1768 р.). // Український історичний журнал. – 1993. – № 10. – С. 21 – 28.
164. Смолій В. А. Максим Залізняк // Український історичний журнал. – 1990. – № 3. – С. 96 – 106.
165. Срогош Тадеуш. „Страшний Юзеф” – генерал Юзеф Габріель Стемпковський і його боротьба з гайдамаками у 1768 – 1771 рр. // Київська старовина. – 2005. – № 2. – С. 60 – 74.
166. Станіславський В. В. Запорозька Січ у політичних відносинах з Кримським ханством (початок XVIII ст.) // Український історичний журнал. – 1995. – № 6. – С. 3 – 21.
167. Стафійчук В. Проблема тяглості і наступності в структурі й діяльності Генеральної військової канцелярії: історіографічний аспект // Записки наукового товариства імені Шевченка. – Т. ССXL. – Л., 2000. – С. 95 – 111.

168. Сокирко О. Г. Жолдацькі формування в Гетьманщині 1669–1765 рр. // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 64 – 77.
169. Сокирко О. Муштрові статuti Гетьманського війська 1765 р. // Київська старовина. – 2005. – № 5. – С. 67 – 81.
170. Сокирко О. „Малоросійська ручниця” і переозброєння козацького війська 1728 – 1750 рр. // Київська старовина. – 2005. – № 6. – С. 3 – 12.
171. Стороженко Збройні сили України від останньої третини XVII – до кінця XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1998. – № 1. – С. 87 – 93.
172. Ступак Ф. Добродчинність епохи козаччини // Київська старовина. – 2003. – № 4. – С. 17 – 23.
173. Струкевич О. Кирило Розумовський / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 251 – 260.
174. Струкевич О. Григорій Сковорода / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 261–268.
175. Струкевич О. Петро Калнишевський / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 269 – 276.
176. Струкевич О. Полетики / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.). – К.: Україна, 2000. – С. 277–286.
177. Струкевич О. К. Про остаточне знищення гетьманства на Україні та заснування другої Малоросійської колегії // Український історичний журнал. – 1993. – № 7-8. – С. 85 – 101.
178. Струкевич О. К. Генеральний підскарбій Яків Маркович XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1997. – № 5. – С. 87 – 97.
179. Струкевич О. К. Інституція гетьманства у політико-культурному сприйнятті старшинської еліти України-Гетьманщини // Український історичний журнал. – 2002. – № 4. – С. 49 – 59.
180. Струкевич О. Конституція П. Орлика на тлі політичної культури еліти України-Гетьманщини // Українознавство. – 2002. – № 4. – С. 223–224.

181. Субтельний О. Україна: історія. – К.: Либідь, 1992. – 512 с.
182. Суховерхий М. Зруйнування Запорозької Січі й подальша доля запорожців / Запорожці: До історії козацької культури / Упорядк. тексту, передм. І. Кравченка. – К.: Мистецтво, 1993. – С. 155–166.
183. Тоїчкін Д. В. Козацькі шаблі в зображувальних джерелах України XVII-XVIII ст. // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 180 – 191.
184. Тоїчкін Д. В. Козацька шабля XVII-XVIII ст.: Історико-зброєзнавче дослідження. – К.: Стило, 2007. – 368 с.
185. Травкіна О. І. Чернігівський колегіум (до 300-річчя заснування) // Український історичний журнал. – 2000. – № 5. – С. 68–78; № 6. – С. 83 – 94.
186. Українське козацтво: Мала енциклопедія. – К.: Генеза; Запоріжжя: Прем'єр, 2002. – 568 с.: іл.
187. Ульяновський В. Пилип Орлик // Володарі гетьманської булави. – К., 1994. – С. 419 – 498.
188. Ульяновський В. Минуле України через призму історії церкви: проблеми, уроки, перспективи // Київська старовина. – 2003. – № 5. – С. 3 – 29.
189. Уривалкін М. О. Таємниці історії України (загадки, події, факти). – К.: КНТ, 2006. – 408 с.
190. Федоренко О. Геополітичні наслідки військово-політичної коаліції Швеції й Української гетьманської держави // Українознавство. – 2002. – № 4. – С. 230 – 235.
191. Хеггман Бертіль. Шведсько-українська велика стратегія щодо Росії (1709 – 1714 рр.) // Київська старовина. – 1994. – № 6. – С. 72 – 76.
192. Хеггман Б. Пилип Орлик у Швеції // Український історичний журнал. – 1996. – № 3. – С. 151 – 154.
193. Чухліб Т. До питання про функціонування гетьманської влади на землях Молдавського Придністров'я (80-ті рр. XVII – 60-ті рр. XVIII ст.) / II Міжн. наук. конгрес укр. іст., „Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”. Кам'янець-Подільський, 17–18 вересня 2003 р.: Доповіді та повідомлення: Редактори: Л. Винар, О. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський; Київ; Нью-Йорк; Острог: Вид-во На УОА, 2006. – Т. 2. – С. 429 – 434.

194. Швайба Н. Історіографічні дослідження Н. Д. Полонської-Василенко з історії запорозького козацтва XVIII ст. // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 73 – 81.
195. Шевченко О. М. Про підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату наприкінці XVII ст. // Український історичний журнал. – 1994. – № 1.
196. Шевченко С. Нова Сербія на землях Старої України // Київська старовина. – 2003. – № 3. – С. 54 – 62.
197. Яворницький Д. І. Запорожжя в залишках старовини і переказах народу: Ч. I; Ч II. – К., 1995. – 447 с.: іл.
198. Яковлів А. Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках // Український історичний журнал. – 1995. – № 6. – С. 124 – 137.
199. Яремченко Б. Дмитро Бортнянський / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 381 – 385.
200. Яремченко Б. Іван Григорович-Барський / Історія України в особах: IX–XVIII ст. / В. Замлинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – С. 385 – 387.
201. Яремченко Б. Дмитро Бортнянський / Історія України в особах: Козаччина (Авт. колектив: В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях та ін.) – К.: Україна, 2000. – С. 295 – 300.
202. Яремчук В. Д., Берверхий В. Б. Татари в Україні (історико-політологічний аспект) // Український історичний журнал. – 1994. – № 5. – С. 18 – 29.
203. Апанович Е. М. Рукописная светская книга XVIII в. на Украине: Ист. сб. – К.: Наук. думка, 1983. – 222 с.
204. Дюличев В. П. Рассказы по истории Крыма. – Симферополь „Бизнес-информ”, 1996. – 283 с.
205. Дюличев В. П. Крым. История в очерках. – Симферополь: „Рубин”, ЧП Бинькин, 2008. – 496 с.
206. Ефименко А. Я. История украинского народа. – К.: Лыбидь, 1990. – 512 с: ил.
207. Костомаров Н. Павел Полуботок / Історичні постаті України: Іст. нариси: 36. / Упоряд. та авт. вступ. сл. О. В. Болдирев. – Одеса: Маяк, 1993. – С. 310 – 336.

208. Надинский П. Н. Почерки по истории Крыма. – Ч. I. – Симферополь, Крымиздат. – 1951. – 229 с.
209. Новицкий Я. П. Народная память о Запорожье: Предания и рассказы собранные в Екатеринославщине. 1875–1905 гг. – Рига: Спридитис, 1990. – 118 с.
210. Прошлое и настоящее Одессы / Репринтное издание. – М.: Изд-во МАИ, 1991. – 48 с.

Навчально-методичне видання

Валентина Анатоліївна Доброчинська

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

**Козацько-гетьманський період XVIII століття
РОБОЧА ПРОГРАМА**

Комп'ютерний набір: Доброчинська В. А.

Верстка та макет: Третяк О.Ю.

Підписано до друку 15.12.2008 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура “Times New Roman”. Друк різнограф. Обсяг ум. друк. арк. 1,1,
Наклад 300. Зам. № 213/2.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
тел. 26-48-83